

Waarneming van een Siberische Snor, *Locustella certhiola* (Pallas)

door

K. WALDECK

(*Sight-record of Pallas's Grasshopper Warbler*)

Op 29 augustus 1963 waren mijn zoon en ik bezig om met nylonnetten vogels te vangen in het duinplassegebied van de Duinwaterleiding van de gemeente Den Haag teneinde deze vogels te ringen. Wij hadden daartoe onze netten opgesteld in een tien meter brede rietkraag in een ondiepe plas. Rondom deze plas bevonden zich wat diepere plassen, omzoomd met smalle rietkragen. Op het drogere deel langs deze plassen bevonden zich kruipwilgbosjes, waartussen dicht en lang gras groeide. Bij het afzoeken van deze bosjes naar eventueel aanwezige Sylviden werd een rietzanger ter grootte van een Sprinkhaanrietzanger opgestoten, die onmiddellijk opviel door de staart, welke tijdens het vliegen uitgespreid werd gehouden en witte punten aan de uiteinden van de staartveren vertoonde. Mijn zoon kon op grond van deze waarneming direct vaststellen met welke soort wij te maken hadden, wat aanvankelijk door mij betwijfeld werd. De rietzanger vloog laag weg over een afstand van ongeveer 20 meter en verdween in een smalle rietkraag langs de plas. Voorzichtig naderbij gekomen kon ik de vogel, die zeer makkelijk was, op een meter afstand zonder kijker gedurende enkele minuten bijzonder goed waarnemen. De rietzanger zat op een stengel met de rug naar mij toe. De roestbruingrijze rug en mantel, waarop in het oog lopende overlangse strepen waren te zien, vielen direct op. De stuit was eveneens roestbruin onderbroken door fijne zwarte streepjes. De staart was eveneens roestbruin, maar een nuance donkerder. Eindelingen waren witte randjes aan de staartveren te zien. Ook de kop was fijn zwart gestreept op een iets minder bruine ondergrond. Van terzijde gezien maakte het de indruk, dat deze streepjes zich alleen op het achterhoofd bevonden en het voorhoofd, dat deze streeping miste, een meer bruingrijze kleur had.¹⁾ Er was een aanduiding van een oogstreep, die slechts liep van snavelbasis tot aan het oog. De borst en buik waren grijswit van kleur met zeer fijne grijze streepjes in de borststreek. De onderstaartdekveren waren eveneens grijswit en niet gelig getint. De poten waren licht geelbruin van kleur in tegenstelling tot de snavel, die bruingrijs was met een lichtere tint aan de basis van de ondersnavel.

De rietzanger was zeer rustig in zijn beweging en bewoog zich traag van rietstengel naar rietstengel. Bij nadering van mijn zoon vloog de vogel op, wederom met uitgespreide staart, die afgerond en witgepunt was, in de richting van het door ons opgestelde nylonnet. Vlak hiervoor verdween de vogel in een dicht kruipwilgbosje. Hoewel wij nauwkeurig de plaats van

¹⁾ Volgens Vooüs heeft het voorhoofd, van boven gezien, wel degelijk donkere vlekken op de veren.

invallen hadden vastgesteld, gelukte het ons niet om deze ten derde male op te stoten of in het nylonnet te drijven. Ondanks langdurig afzoeken van het terrein was de vogel als van de aardbodem verdwenen.

Op grond van deze waarneming meen ik, dat wij een Siberische Snor, *Locustella certhiola* (Pallas), hebben waargenomen en wel in de eerste plaats op grond van het typische staartpatroon. Er is slechts nog één rietzanger, *Locustella ochotensis* (Middendorff), die ditzelfde staartpatroon bezit. Deze soort heeft echter een olijfbruine rug en stuit, terwijl de stuit bovendien ongestreept is. Ook heeft deze soort een zeer duidelijke geligwitte oogstreep.

K. Williamson, die deze soort tweemaal op Fair Isle heeft waargenomen, vindt de witgepunte staart geen duidelijk veldkenmerk, dit in tegenstelling tot Smithies, die de soort goed kent uit het overwinteringsgebied in Birma en op Borneo. Smithies vermeldt dat deze rietzanger met uitgespreide staart wegvliegt, waardoor de eidelings witte punten goed zijn te zien. De door Williamson waargenomen exemplaren vertoonden in beide gevallen een gelige tot maisgele onderzijde, vooral naar de staart toe. Het betroffen echter in beide gevallen jonge vogels; juveniele exemplaren en dan van de subspecies *rubescens* vooral vertonen deze gelige onderzijde. Adulte vogels missen deze gelige kleur en zijn van onderen meer grijswit getint, vooral in het winterkleed. In het bijzonder *certhiola* en *centralasiae* zijn witachtig gekleurd aan borst en buik. De subspecies *sparsimstriata* zou als overgangsvorm naar *rubescens* zowel gelige als witte onderzijden vertonen. Wat de oogstreep betreft, deze kan blijkbaar volgens meerdere auteurs in duidelijkheid nog al eens verschillen.

Op grond van onze waarneming en literatuurstudie meen ik, dat wij een adulte vogel in winterkleed hebben waargenomen, waarbij in het midden wordt gelaten, met welke ondersoort wij te maken hebben gehad. Waarschijnlijk is, dat het de subspecies *rubescens* is, gezien het verspreidingsgebied van deze ondersoort en de kleur van rug en mantel. De subspecies *sparsimstriata* komt ook in aanmerking, maar deze ondersoort wordt lang niet door alle auteurs erkend en dan gerekend tot de subspecies *rubescens*.

De Siberische Snor is een bewoner van Siberië en Mongolië. Het verspreidingsgebied reikt in het Westen tot aan de rivieren Ob en Irtysj, in het Noorden tot aan de 62ste breedtegraad, in het Zuiden tot in Turkestan en Mongolië en in het Oosten tot aan het gebied van de rivier de Amoer en Ussuriland.

Williamson onderscheidt in zijn boekje „Identification for ringers” drie subspecies, namelijk *rubescens*, *certhiola* en *centralasiae*. Buturlin en Dementiev en ook Vaurie onderscheiden daarnaast nog de subspecies *sparsimstriata*. De subspecies *rubescens* bewoont in grote lijnen het noordelijk deel van Siberië vanaf de rivier de Ob tot Jakoetsk. In de bovenloop van de Ob en Turkestan vindt men *sparsimstriata*, welke subspecies intermediair is tussen *rubescens* en *centralasiae* uit het Altaigebied in Mongolië. De nominatvorm *certhiola* bewoont tenslotte het gebied van Ussuriland en van de rivier de Amoer.

Rubescens is het meest rossigbruin van kleur in tegenstelling tot *certhiola* en *centralasiae*, welke veel bleker van kleur zijn. Het is daarom aannemelijk, dat het door ons waargenomen exemplaar behoorde tot de subspecies *rubescens*. Het destijds in Ierland dood gevonden exemplaar werd door Witherby gezien en door hem beschouwd te behoren tot deze subspecies.

Locustella certhiola werd tot nu toe vijf maal in Europa waargenomen. Het eerste exemplaar werd op 13 augustus 1856 op Helgoland door Gätke verzameld. Pas op 28 september 1908 werd een ♂ doodgevonden op de vuurtoren Rockabill in het graafschap Dublin in Ierland. Williamson was zo gelukkig om tweemaal een exemplaar te vangen op Fair Isle en wel een juv. ex. op 8 oktober 1949 en een eveneens juv. ex. op 2 oktober 1956. Het vijfde exemplaar werd op 7 oktober 1961 op de Scilly eilanden (St. Agnes) waargenomen.

Het overwinteringsgebied van *rubescens* ligt in India, Ceylon en Birma. *Certhiola* en *centralasiae* trekken door China en Indo-China naar Siam, Zuid-Birma en de Indonesische Archipel.

De terugtrek vindt o.a. plaats door Mongolië, waar Mad. Kozlova de soort aantrof zonder dat deze daar blijkbaar broedde. De Siberische Snor blijkt pas laat in het voorjaar in zijn broedterreinen terug te komen (eind mei en begin juni).

Slechts weinige waarnemers hebben de soort broedend aangetroffen. Mad. Kozlova vond *rubescens* broedend aan de Tola rivier. Zij vertelt, dat *L. certhiola* de voorkeur geeft aan moerassige omgeving, bedekt met een dichte grasvegetatie en wilgen. Het is moeilijk de vogel hieruit op te stoten. Vliegen zij op, dan vallen ze na een korte vlucht weer in het beschermende gras.

Ook in het overwinteringsgebied bewoont *L. certhiola* bij voorkeur natte rijstvelden, maar ook dicht grasland. Volgens Smithies is het een echte sluiper, die ongaarne een korte afstand vliegt om dan weer in te vallen en als een muis weg te lopen. Het gelukt bijna nooit meer de vogel een tweede maal op te jagen.

Ook ons waargenomen exemplaar bevond zich in een voor hem geschikt terrein, terwijl het gedrag eveneens overeenkomt met de beschrijving van Smithies.

De lokroep zou een scherp „tsjir-tsjirr” zijn. Over de zang zijn de meningen verdeeld. Smithies meent, dat de zang bestaat uit een snelle triller, welke lang wordt aangehouden en lijkt op het geluid van een van een katrol aflopende vislijn. Volgens Pallas en Kittlitz en volgens Taczanowski en Przewalski (c.f. Naumann) zou het mannetje zingen op de top van een grashalm om zo nu en dan loodrecht omhoog te stijgen, een ogenblik stil in de lucht te hangen om daarna weer te dalen op een grashalm. Het liedje zou ongeveer als volgt zijn: „dak dak dak zewi zewi”, waarbij het tweede deel sneller wordt gezongen en langer aangehouden. In dat geval heeft het inderdaad veel van het geluid van een aflopende vislijn.

LITERATUUR:

- Bannerman, D. A. & G. E. Lodge (1954): The birds of the British Isles 3 : 58.
Buturlin, S. A. & G. P. Dementiev (1935): Systema avium rossicarum 1 : 223.
Hollom, P. A. D. (1960): The Popular Handbook of rarer British Birds : 91.
Kozlova, Mad. E. (1954): zie Bannerman, l.c.
Niethammer, G. (1937): Handbuch der deutschen Vogelkunde I : 313.
Naumann, J. A. (1905): Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas 2 : 31.
Smithies, B. E. (1953): The Birds of Burma : 182.
——— (1960): The Birds of Borneo : 430.
Vaurie, Ch. (1959): The Birds of the Palearctic Fauna : 233.
Williamson, K. (1950): Pallas's Grasshopper Warbler. British Birds 43 : 49.
——— (1957): Pallas's Grasshopper Warbler at Fair Isle. British Birds 50 : 395.
——— (1963): Identification for Ringers 1 : 21.

SUMMARY:

Sight-record of Pallas's Grasshopper Warbler.

On August 29th, 1963 a Warbler was seen in the Dunes of Wassenaar near the Hague, which according to the observers beyond all doubt must have been a specimen of Pallas's Grasshopper Warbler. If accepted by the Committee for the Dutch Avifauna, it will be the first record for the Netherlands.
